

(Гардијан, 19.10.2012)

Позног лета 2008, један за другим, два догађаја су означила крај Новог светског поретка. У августу је марионетска држава Америке – Грузија, била смрвљена у кратком, али крвавом рату, када је напала руске снаге на спорној територији Јужне Осетије.

Бивша совјетска република Грузија је била миљеник вашингтонских неоконзервативаца. Њен ауторитарни председник је из петних жила лобирао за укључење Грузије у НАТО под вођавања на исток. У безочном извртању реалности, амерички потпредседник Дик Ченсеи напао реакцију Русије ([Russia](#)) као “агресију” која “не сме да прође без одговора” – чим својом, после отпочињања свог катастрофалног рата против Ирака ([Iraq](#))

, Џорџ Буш је прогласио ту руску “инвазију једне суверене државе” за “неприхватљиву у 21. веку”.

Код завршетка борби, Буш је упозорио Русију да не призна независност Јужне Осетије. Али Русија је учинила баш то, а амерички ратни бродови су били ограничени само на пловидбу око Црног мора. Тај конфликт је био знак међународне прекретнице. Амерички блеф је био откривен, њен војни замах је био поткопан ратом против терора, и у Ираку и Авганистану. Пошто је две деценије, као неки цин, јахала на свету – године насавладиве моћи Америке су постале прошлост.

Три недеље после тога, један други, и још далекосежнији догађај је угрозио срце глобалног финансијског система којим је доминирала Америка. До коначне ерупције кредитне кризе дошло је 15. септембра колапсом четврте по величини инвестиционе банке Америке – Лиман брадерс. Банкрот те банке је гурнуо западни свет у најдубљу економску кризу од 30-их година.

Прва деценија 21. века је протресла међународни поредак и наглавце преокренула стечене мудрости глобалних елита, а 2008. година је представљала развође у томе. Окончањем хладног рата, сва велика политичка и економска питања су, како нам је бар речено, била сређена. Либерална демократија и капитализам слободног тржишта су тријумфовали, а социјализам је одгурнут у историју. Политичке контроверзе ће од тада бити ограничене на област културних сукоба и цењкања око царина и трговине.

Џорџ Буш Сениор је 1990. године прогласио завођење Новог светског поретка који се заснива на ненадмашивој америчкој војној надмоћи и на западној економској доминацији. То је требало да буде униполарни свет – без иједног ривала. Регионалне силе ће поклекнути тој новој светској империји. Било је речено да је и самој историји тако дошао крај.

Али, тај глобални поредак се окунио у периоду између напада на Светски трговински центар у Њујорку, и пада Лиман брадерса. У томе су од највеће важности била два фактора. Пред крај те деценије непрекидног ратовања, Америци је пошло за руком не да покаже своју моћ, него баш ограниченост своје војне моћи. А и неолиберални капиталистички модел који је суверено владао током целе једне генерације је био скрхан.

Баш она реакција Америке на “11. септембар” је била та која је разбила осећај

непобедивости те прве, истински глобалне светске империје. Катастрофално лоше прорачуната реакција Бушове владе је претворила оне грозне злочине из Њујорка и Вашингтона у најуспешнији терористички напад у историји.

Није само то да је Бушов рат, вођен по његовим сопственим правилима, проширио тероризам у свету, а његова кампања убистава, мучења и киднаповања дискредитовала западњачке тврдње да је он чувар људских права, него су америчко-британске инвазије Авганистана и Ирака оголитоле неспособност тог светског цина да наметне своју вољу народима који си спремни да се боре и одупру. То се претворило у стратешки пораз Америке и њених најближих савезника.

Овај крај униполарности је била прва од четири одлучујуће промене које су трансформисале свет набоље – и то у неким пресудним аспектима. Друга је била низ последица из слома 2008. године, последична криза капиталистичког поретка под доминацијом Запада, што је убрзало пад моћи САД.

Та криза је била “made in America“, а продубљавала се под притиском огромних трошкова њених бројних ратова. Свој најпогубнији ефекат је имала на оне економије чије су елите најхалапљивије загризле у неолибералну правоверност нерегулисаних финансијских тржишта и необуздане моћи корпорација.

Прождрљиви модел капитализма кљукан свету као једини начин вођења модерне економије, по цену набујалих неједнакости и уништавања животне средине је био дискредитован, а једино је спасен од колапса помоћу највеће државне интервенције у историји. Жалосни близанци: неоконзервативизам и неолиберализам су испробавани – све до њиховог слома.

Њихов неуспех је само убрзао успон Кине, што представља трећу епохалну промену раног 21. века. Не само да је драматичан пораст те државе извукао из сиромаштва стотине милиона људи, него је и њен модел инвестиција руковођених државом преживео опадање Запада и извргао руглу тржишну правоверност, стварајући тако нови центар глобалне моћи. То је повећало и маневарски простор мањим државама.

Крај новог светског поретка

Пише: Сојмас Милн

субота, 17 новембар 2012 14:10

Крај новог светског поретка

Пише: Сојмас Милн

субота, 17 новембар 2012 14:10

